

نگاهی به ۵ کتاب درباره دخالت‌های آمریکا در امور ایران

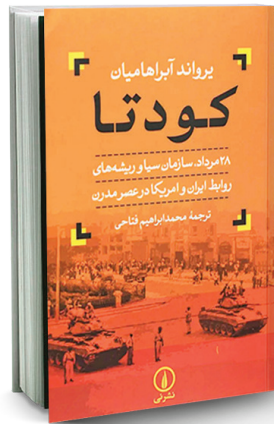
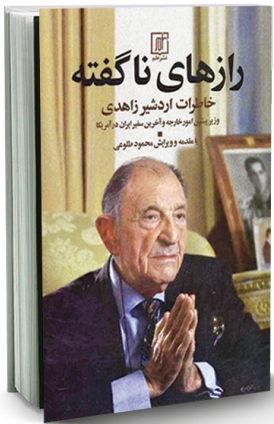
اسرار کودتای سیاه ۲۸ مرداد

عَلِيّ اللَّهِ سَلِيمِي روزنامه‌نگار کودتای ۲۸ مرداد به عنوان یکی از مصداق‌های اصلی دخالت ایران در امور کشور نام، همواره مورد دِجیت و نظر کارشناسان و مورخان بوده و هست؛ با گذشت دهه‌ها هنوز بسیاری از اسرار برای همگان آشکار نشده است. این کودتای ننگین از جنایات ترابری و دیهادهای تاریخ معاصر ایران محسوب می‌شود که در پایان با سقوط دولت مشروطی شد و تبعات آن هم در گستره کشور و هم در فراسوی مرزها، زبان‌گسترده شده و انگیزه چنانچه‌ای برای کودتاگرانی سیاسی در ایران

عملیات آژاکس

کتاب «عملیات آژاکس» با موضوع بررسی اسناد سازمان سیا (CIA) درباره کودتای ۲۸ مرداد، با ترجمه ابوالقاسم راه‌چمنی پژوهش‌پوش و سجاد راعی گلوجه از سوی مؤسسه فرهنگی و مطالعات و تحقیقات بین‌المللی معاصر ایران منتشر شده است. در بخشی از مقدمه کتاب به این موضوع اشاره می‌شود که آمریکا که تا اواخر دهه ۱۳۳۰ هیچ‌گونه سابقه استعمرانی در ایران نداشت، ورود خود به این سرزمین را با کودتای ننگین ۲۸ مرداد آغاز کرد و سرمنشأ خسارات جبران‌ناپذیری گردید. در پی این واقعه و پس از حدود ۳۰ سال با انتشار اسناد کودتای ۲۸ مرداد در سال ۲۰۰۰ میلادی و پس از آن، اعتراف رسمی دولت آمریکا مبنی بر طرح ریزی و اجرای کودتا خود بوسیله افسران آن کشور علیه استقلال ایران است. به علاوه نشان دهنده آن است که کودتای ۲۸ مرداد در حالی که در آن زمان ضایعه دموکراسی داشته است خود به‌طور مستقیم و بدترین شکل ممکن اقدام به سرنگونی دولت منتخب مردم ایران کرده است. ناشر، کتاب را با مرکزیت موضوع براندازی تبیین کرده و بیشتر در آن، کتاب به بخش ترجمه و تحلیلی تقسیم شده است. در بخش ترجمه، فصل‌بندی و دسته‌بندی اسناد با توجه به موضوع براندازی صورت گرفته است و اسناد پژوهش، برای آنجا جابجایی مختلف عملیات براندازی و بیشتر مورد کاوش قرار گیرد. محورهای عده‌ای مانند نقض حزب توده، مطبوعات، آواش، نمایان، روحانیت و افکار عمومی با محوریت براندازی و نقد و بررسی شده است. انتشار اسناد و مدارک مربوط به طراحی و اجرای کودتای ۲۸ مرداد برای سرنگونی یک دولت قانونی و مستقل و جایگزینی آن با یک دولت دست‌نشانده، قبل از مسئله دیگری، حاکی از آن است که آمریکا از اینکه به‌عنوان یک نظام مداخله‌جو در امور داخلی دیگران شناخته شود، هیچ ابی ندارد و به‌سراپای نمایان‌دلی‌های چهره‌ای از خود در این موضوع پشیمند و توبه‌گشایانه‌ها و پرونده‌های استعمرانی خود هیچ پشیمانی است.

نمایشگاه نقاشی «مشاهد از...»
نمایشگاه گروهی نقاشی «مشاهد از...»
(خدري)، پلاك ۱۸، طبقه اول، بر...
در ساير روزهاي هفته مي توانند

کودتا

کتاب «کودتا» با عنوان کامل «کودتای ۲۸ مرداد، سازمان سیا و ریشه‌های روابط ایران و آمریکا در عصر مدرن»، به قلم یرواند آبراهامیان با ترجمه محمد معصی قاضی که از سوی نشر نرین منتشر شده، روایتی تأمل‌برانگیز از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۵۷ میلادی در ایران است و یکی از کتاب‌های تاریخی معتبر در زمینه تاریخ معاصر ایران به شمار می‌رود. این کتاب نخستین بار در سال ۱۳۰۲ منتشر شد و به بررسی نقش ایران و انگلستان در کودتای ۲۸ مرداد و سرنگونی دولت مصدق می‌پردازد. آبراهامیان یکی از محققین برجسته ایرانی، استاد شناخته‌شده‌ای در این باره کشف می‌کند و براساس این تحلیل می‌داند که ماجرای کودتا چه نقش مهمی در روابط دیپلماتیک گذشته و حال ایران و ایالات متحده داشته است. کتاب کودتا مجموعه‌ای از باگانی‌های شرکت نفت و گاز بریتیش پترولیوم، اسناد وزارت امور خارج ایالات متحده، خاطرات و مصاحبه‌های منتشرشده در روزها و گزارش و تحلیل یرواند آبراهامیان است. این کتاب از قاضل به نام‌های «ملی شدن صنعت نفت، مذاکرات ایران و انگلیس، کودتا و میراث» تشکیل شده و به غیر از متن اصلی، یونسف در بخشی جداگانه به بررسی شخصیت‌های مؤثر آن دوران پرداخته و همچنین کتاب‌شناسی گاهشمار ارزشمندی برای تمامی علاقه‌مندان به دانش‌پژوهان تاریخ قرار داده است؛ گاهشمار که وقایع مهم ایران را بیان می‌کند، از امضای عقده‌نامه داسری در سال ۱۳۵۸ تا شهرپویشی ۱۳۷۳ و وقایع‌نامه داسری برای کنترل نفت ایران، در پیروشی از این کتاب می‌خوانیم: کارپردی تریس و راه برای مجموع پسران، همان «کنترل» در نظر ایران، کنترل به معنای قدرت اقتصادی، تولید و صادرات نفت بود، آن که به نوبه خود به معنای نفت‌کشانی، به قیمت گذاری نفت در بازارهای جهانی بود. اما از منظر بریتانیایی دست‌دادن کنترل به مفهوم توانایی در تعیین میزان کشف، تولید و بهره‌برداری از نفت بود که از دست‌دانی نفوذ بر قیمت‌های جهانی نفت می‌گذشت. این کتاب تاریخ‌پژوهی‌گرانه‌ای شده از رویدادی است که نقطه عطف به شمار می‌رود. آبراهامیان نشان می‌دهد کودتا بیشتر از مخالفت با اهداف انگلیس و آمریکا یا از سرچشمه می‌گرفت که قصد داشتند اختلاس منابع نفتی ایران را سرچشمه داشته باشند. سازش ناپذیری مصدق، با الزامات جنگ سرد جلوگیری کند. در مرداد ۱۳۵۷، سازمان سیا با یک کودتای نظامی، براندازی سریع رنج‌ناپذیری ایران را ترتیب داد و به جای او، شاه منصور در قتل‌رابط را نشاند. یرواند آبراهامیان در این باره می‌گوید: «در حالی که کودتا به نفع ایران بود، اما برای ایران موجب دخالت سازمان سیا شد. نگارنده استدلال می‌کند که هر چند ایالات متحده آمریکا با رنج‌ناپذیری برای کودتای از زبان جنگ سرد استفاده می‌کرد، اما انگاری عمده آنان از کمونیسم نبود.

خواب آشفته نفت

کتاب «خواب آشفته نفت»، اثری آجلدی است که دکتر محمدعلی موحّد با استفاده از دانش و تجربه گسترده خود در زمینه حقوق و علوم سیاسی، به نقد و تحلیل دوره‌های مختلف تاریخ معاصر ایران می‌پردازد. در این کتاب که از سوی انتشار کارنامه منتشر شده، موحّد بر جزئیات حقوقی و ادراک‌های نفتی، نقاط تاریک و پرچالشی را که ایران در مسیر توسعه خود با آنها مواجه شده است، به تصویر می‌کشد. جلد نخست، مبحث «مسئله تاریخی» (از قرارداد داریی تا سقوط رضاشاه)، را بی‌کی می‌گیرد. این اثر، قرارداد نفتی شوروی را به ورود سرمایه‌گذاران خارجی به بازار نفت ایران و تأثیرات آن بر روند سیاست‌های کشور محسوب می‌شود. در جلدهای دوم و سوم، موضوعات مرتبط با «آنگر صدق و نهضت ملی ایران» و «روندهای پیچیده نفت» سیاسی آن دوره مورد بررسی قرار می‌گیرد و در نهایت، جلد چهارم به بررسی وقایع «آنگر کودتا» و «مردان تا سقوط زاهدی» می‌پردازد که نمایانگر جالبه‌ها و تغییرات مهم سیاست‌های ایران در آن دوران است. با وجود این، موحّد بر جزئیات حقوقی و طرف‌های مذاکرات نفتی، خاص می‌شود تا خواننده بتواند با یک دید کاملاً متفاوت و جدید، به وقایع تاریخی نگاه کند. دانش حقوقی و سیاسی او، همچنین به‌زیبایی در سه‌تایی این مبحث‌های مختلف نفت، به‌شده است. کتاب «خواب آشفته نفت» نه‌تنها به‌عنوان یک کتاب تاریخی، بلکه به‌عنوان یک راهنمای آموزشی قابل اعتماد برای دانشجویان و محققان حوزه نفت و گاز مطرح شود. نویسنده در کتاب «خواب آشفته نفت» با توجه به شرایط خاص جهان در آن دوران، نه‌تنها آشنایی با اوضاع نفتی ایران را نشان می‌دهد بلکه فراتر از آن، موضوع را مورد مذاکره قرار داده است. موحّد به نوعی تاریخ جهانی نفت را به زبانی ساده، روان و بدون پیچیدگی با در نظر گرفتن زبان حقوقی درباره مسائل قانونی ملی شدن نفت می‌گردد که راه‌دست است. کتاب «خواب آشفته نفت» آنگاری قدرتمند در تمام مناسبات تاریخی است.

کتاب «ز راهای ناگفته» اثری از محمود طلوعی است که خطرات اردشیر بر ایران و وزیر پیشین امور خارجه و آخرین سفیر ایران در آمریکا را در بر دارد. زاهدی متولد سال ۱۳۰۷ قمری در تیسمران فضل الله ابادی بود و در زمان دولتی ۱۳۷۱ شمسی مرداد ۲۵ ساله بود. گرچه او از آن زمان کودکی در امور مملکت نداشت، اما به خاطر داشتن چنان پدری خواه ناخواه سر از کار سیاست در آورد.

اردشیر زاهدی با ازدواج با شهنشاه پهلوی بیش از پیش به جمع‌زاده‌ها نزدیک شد، اما به دلیل اختلافات، پس از مدتی به خواست شهنشاه از جا جدا شد، اما همچنان از افراد نزدیک به شاه بود. وی زمانی سفیر ایران در بریتانیا، همچنین سفیر ایران در امور خارجه کابینه امیرعباس هویدا بود و آخرین مدتی وزیر ایران در ایالات متحده آمریکا در دوره محمدزمانشاه پهلوی بود. او مشاور و اعتماد و دوست و سابق شاه ایران و یکی از تأثیرگذارترین دیپلمات‌ها در دولت غرب گردید که قبل از وقوع انقلاب اسلامی در تهران حکومت می‌کرد. گزارش‌ها و تأملات او بینشی از فلسفه حاکمیتی و سیاست خارجی شاه به‌دست می‌دهد. در دوران تصدی اردشیر زاهدی به عنوان وزیر امور خارجه، رویدادهای مهمی از جمله تاجگذاری شاه، استقلال بحرین و روابط ناسامان زاهدی با نخست‌وزیر به چشم می‌خورد. تحت نظر آثار اردشیر زاهدی، ایران با کشورهای متعددی

اطلاعه بر داشت. د. ک.

در این دوره، ایران استقلال بحری را پذیرفت، معاهده بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای را امضا کرد. با مصر رابطه برقرار نمود. جراحات وزارت خارجه در ایران باقی‌مانده و سفارتخانه‌های ایرانی بیشتری در سراسر جهان افتتاح شد. اردشیر زاهدی همچنین با پیوستن از رهبران و فعالان خارجیه دوستی شخصی خود را در برپا کرد. اردشیر زاهدی مقام رسمی محمود پهلوی بود که در زمان پیماری محمود شاه در تبعید با او بود و برای اقامت محمودرضا پهلوی در آمریکا خیلی تلاش کرد. در کتاب زاهدانی نامشده، تهماسبی زاهدی بسیاری در قالب خاطرات اردشیر زاهدی را بازگو می‌کند. کتاب «زاهدانی‌نامه» که از سوی نشر علم در تهران چاپ و منتشر شده است، درباره اسرار زاهدانته روزهای سر نوشت ساز دوران پهلوی به رشته تحریر درآمده است.

در تاریخ دوره پهلوی، نام خانوادگی زاهدی، ما را به یاد دو شخصیت می‌اندازد؛ فضل‌الله و اردشیر؛ پدر و پسر که در دوره زامداری پهلوی ها هر کدام عهده‌دار نقش سیاسی برجسته‌ای بودند و تأثیرات زیادی در وقایع آن دوران داشتند و بازگویی رازهای ناگفته از آن زمان می‌تواند به روشنگری مقاطع حساس تاریخی کمک کند.

[illegible]

به
ته
اع
ناد

جدول ۹۵۹۱

افقی:

- ۱- ظلم و جور- تیره و تاریک- گذرگاه
- ۲- انگشتر؛ زاپنی قطعه جاده ابرشم - خزنه‌ای که گوش ندارد- خط تلفن
- ۳- شاعر پرآوازه ادبیات کودک و سراینده صدانه یاقوت
- ۴- تألیف کشنده- زیارت‌کنندگان - پریشان
- ۵- هسی- شاخه‌ای از ریاضیات- سوره چهل و چهارم قرآن - حرف بر عربی
- ۶- شوش‌آواره- خلأ
- ۷- معجون - دریچه کنار کاربردآور- خودرو- زادگاه
- ۸- حضرت ابوالحسن (ع) - ضرب آهنگ - نهمان - عیب

۵- در آشپزخانه بیاباید حیل
و نیزنگ و پیروی از دستور
منیرجند که مسائل شرعی
۶- بارک جنگلی شمال شرق
تهران - لاشخور - شهری در
المان
۷- صداقت عامیانه- دارای
اسم مشترک
۸- محو کردن - مادر- سختی
کشیده
۹- فاقد خصلت‌های
پسندیده - تقویم

هر رقم در سطر ها، ستون ها و مربع های کوچک ۳ در ۳ یک بار

سخت

				۲		۹		
۷						۵		۴
۵				۹				
		۴		۹			۸	
۶				۳				۲
	۲			۷		۱		
			۸				۵	
۵		۱					۶	
	۸		۴					

ساده

ا	ب	آ	د	هـ	و	ز	ح
ط	آ	ل	ا	س	ب	و	ف
ف	ا	و	ل	ا	ب	آ	س
و	آ	س	ب	ل	ا	ف	ا
ا	ف	ا	و	س	ل	ب	آ
ا	ل	ب	ا	آ	ف	و	س
ل	و	آ	س	ا	ا	ف	ب
ا	آ	ف	ا	و	س	ل	ا
ا	س	ا	ف	ب	ل	ا	و

۴

ب	و	ا	ل	ي	س	ا	ا	ا
ي	س	ا	ا	ا	ا	و	ل	ب
ا	ا	ل	ب	ا	و	ا	ا	س
ل	ا	ا	و	س	ا	ي	ب	ا
و	ا	ب	ا	ل	ي	س	ا	ا
ا	ي	س	ا	ا	ا	ا	و	ل
ا	ل	ي	س	ا	ا	ا	ا	و
ا	ب	ا	ي	و	ل	ا	س	ا
س	ا	و	ا	ب	ا	ل	ا	ي

			متوسط		
		٩			

1				9				6
		3			1			
5	4			6	1			
1	5			3				
		6			9			
			4			7	1	
		7	5			2	3	
		2			4			
4				1				9

١		٨			٧
	٣		٤		١
				١	٢
			٧	٨	
				٤	٥
	٢		٥		٨
٥		٤			٦

[illegible]